

Datasta informaatiota ja tietoa

VIRANOMAISTEN TIETOAINESTOJEN HYÖDYNTÄMINEN

TIEDONHALLINTALAIN TYÖPAJA 19.4.2017, MIRJAMI LAITINEN

Datan hyödyntäminen

- ▶ Data tietoyhteiskunnan arvokkain raaka-aine
  - ▶ Dataa yhdistelemällä syntyy informaatiota ja edelleen tietoa, tieto mahdollistaa uuden tavan toimia
  - ▶ Käsitteet Big data, avoin data, my data, data-analytiikka, tiedolla johtaminen, tekoäly, IOT, pilvipalvelut, alustatalous tms. käsitteinä tuttuja ja osittain hyviä toteutuksiakin
  - ▶ Suomessa hyvä pohja tiedon uudelle käytölle
    - ▶ Kokemus yhteisestä tiedosta ja sen hyödynnettävyydestä olemassa esim. perusrekisterit
    - ▶ Infra (KAPA) ja teknologia olemassa

Datan käyttö viranomaistoiminnassa edelleen perinteistä

- ▶ Dataa/tietoa voidaan käyttää rajoitetusti
  - ▶ Data ei ole rakenteista (strukturoitua) eikä standardia
  - ▶ Tietosuoja, tietoturva , lainsäädäntö ja suljetut rajapinnat uudenlaisia mahdollisuuksia rajoittavia
  - ▶ Asenne ja osaaminen esteenä
  - ▶ Asiakas unohduksissa
- ▶ Samaa dataa/tietoa kerätään useaan eri paikkaan – vrt. hallituksen linjaus tietoa kysytään vain kerran on vielä vain periaate
  - ▶ Omistajuus ja datan/tiedon ylläpito lähtökohtaisesti tiedon kerääjällä
    - ▶ Kaventaa kykyä hahmottaa muiden samaa dataa/tietoa tarvitsevien tahojen tarvetta
    - ▶ Ajantasaisuus, automaation käyttö ja yhteentoimivuuden edistäminen, yhteisten prosessien ja palveluketjujen rakentaminen kärsii

Mahdollisuus tehdä toisin

- ▶ Monet viranomaistehtävät muutoksessa – maakuntauudistus
  - ▶ Valtio – maakunnat – kunnat
    - ▶ Ymmärryksen luominen , että asiakkaat ja niitä koskeva data ovat yhteistä ja että tietoa käytetään sen syntylähteeltä ja vain tarvittaessa, sensitiivisen datan käytölle ja säilytykselle erityishuomio
    - ▶ Yhteentoimivuus tavoitteeksi
      - ▶ Lainsäädännöllinen yhteentoimivuus (tietojen yhteisen käytön huomiointi lainsäädännössä)
      - ▶ Toiminnan (prosessien) yhteentoimivuus
      - ▶ Semanttinen yhteentoimivuus (ymmärrettävä ja muuttumaton tiedon merkitys)
      - ▶ Tekninen yhteentoimivuus (järjestelminen ja palveluiden yhdistäminen rajapintojen avulla)

Mitä menossa

- ▶ Infra (KAPA) tiedon käyttöön olemassa, mahdollisuuksien ymmärtäminen heikkoa
- ▶ Metatiedon tuottaminen tiedostettu
- ▶ YTI – yhteinen tiedon hallinta selvitys käynnissä
- ▶ Tiedonhallintalaki työn alla – kuka tiedon omistaa – miten sitä käytetään ja missä sitä säilytetään avainasemassa
- ▶ Koordinaatio kansallisesti: Julk ICT, Juhta ja Digi9 office

Esimerkki: sote – datasta Tiedonhallinta avainasemassa

- ▶ Vaatimuksia tiedonhallinnalle:
  - ▶ Tiedon käyttö vertikaalisesti ja horisontaalisesti oltava mahdollista
  - ▶ Data kansallista, strukturoitua, standardia (yhteen toimivaa ja rajapinnat avoimia) ja hallinnon rajat ylittäen käytettävissä olevaa (ml. Lainsäädäntö, avoin ja my data normit huomioiden, tiedonhallintalaki ?); YTI-hanke
  - ▶ Hallituksen linjaus: tieto kertaalleen periaate, kysytään kerran
  - ▶ Edellyttää kansallista koordinaatiota, vahvaa yhteistyötä,
- ▶ Mahdollistaa automaation ja yhteiset prosessit, joissa vain sisältö vaihtelee,
- ▶ Infrastrukturi on olemassa: Kansallinen palveluarkkitehtuuri (palveluväylä yms) datan käytölle

Dataa syntyy - Datan syntylähteet

▶ Valtio

- ▶ Sote palveluiden tuottajat rekisteröidään (luvitetaan), mahdollisesti akreditoidaan ja valvotaan "Luovassa", isossa roolissa Valviran rekisterit
- ▶ Luova valvoo myös järjestäjiä kuten maakuntia ja kuntia (laillisuusvalvonta)
- ▶ THL, Fimea, Tukes, Stukes,
  - ▶ Yleinen terveys ja turvallisuusarviointi -kriteerit, tilastot yms., valinnan vapauskoodisto???
- ▶ Kela
  - ▶ Kanta (terveys- ja sosiaalitoimen tiedot)
  - ▶ Iso rooli kansallisena toimijana

▶ Maakunnat

- ▶ Järjestävät alueellaan sote- palvelut ja tuottavat itse (liikelaitokset) , maakunta valvoo valitsemiaan tuottajia , syntyy järjestämistä, tuottamista, käyttöä koskevaa dataa

▶ Kunnat

- ▶ Esim. ennalta ehkäisevän hyvinvoinnin järjestäjiä ja tuottajia (varhaiskasvatus ja koulutus, liikunta-, ruoka- ja kulttuuripalvelut, kaavoitus, liikennejärjestelyt sekä monet muut kuntien hoitamat tehtävät; palveluiden järjestämistä ja tuottamista sekä käyttöä koskevia tietoja syntyy myös täällä

▶ Yksityiset ja kolmannen sektorin palveluiden tuottajat

- ▶ Palvelua ja palveluiden tuottamista ja käyttöä koskevia tietoja syntyy myös näillä; potilas- ja sosiaalitoimen data
- ▶ Työterveyshuolto ja vakuutusperusteiset käynnit,

- ▶ Palvelujen käyttäjät (ihmiset)
  - ▶ Valitsevat palvelun ja palvelun tarjoajan sekä käyttävät palvelua, josta palvelutapahtumaa /sisältöä koskevat tiedot kirjataan potilas-ja sosiaalitoimen tietojärjestelmien kautta omakantaan
  - ▶ Kirjaavat omahoitotiedot omakantaan
  - ▶ Kertovat mielipiteensä palvelusta, mahdollisesti kantelevat siitä "Luovalle", mitkä tiedot kirjataan palveluntuottajan tietoihin
- ▶ Tilasto- ja rahatiedot yms., mitä tarvitaan kokonaisuudesta ohjauksen, johtamisen ja kehittämisen tiedoksi

Sote- substanssitiedot

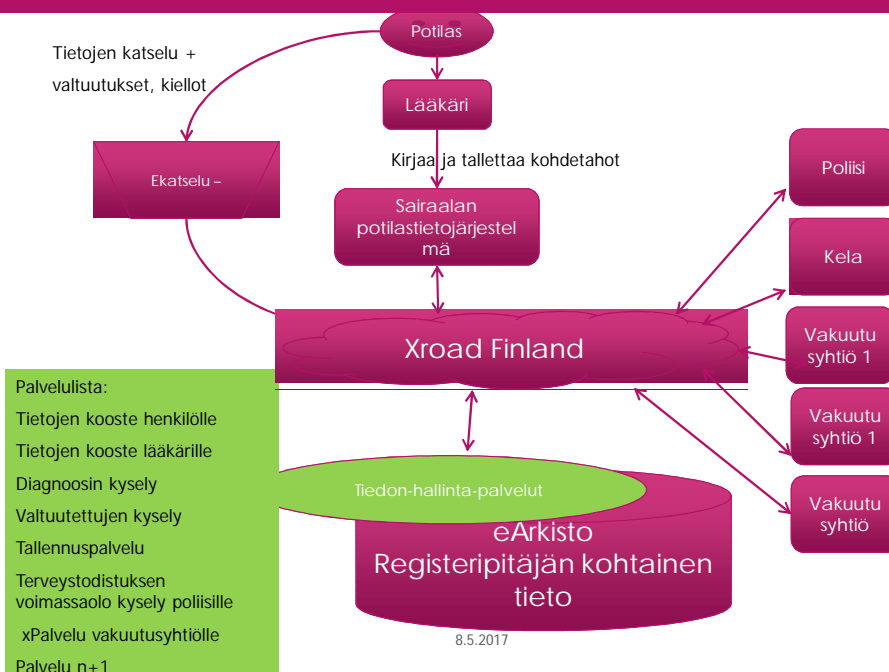

- ▶ Omakanta – ammattilaisten kirjaamat, sote- sosiaalihuolto- ja terveystiedot ja käyttäjän omahoitotiedot
- ▶ Geeni- ja biopankit
- ▶ Terveyskirjastot/tietokannat
- ▶ Tavoitteena esim:
  - ▶ kansalaisen syöttämät omat tiedot ja potilastiedot sekä erilaiset terveys- ja sote-tietokannat sekä käypä hoito suositukset yhdistettynä voivat tuottaa verifioituja oirearvioita ja ohjeita, lähetteitä, reseptejä ja kutsuja, ajanvarauksia kansalaiselle ilman, että jokaiseen prosessin vaiheeseen tarvitaan terveydenhuollon ammattilaista –

Toimintavarmuus ja jatkuvuus

- ▶ SOTE uudistus liikkeelle: perustehtävien häiriötön toiminta turvattuna, mutta samanaikaisesti toimintaa uudistaen ja varmistaen edellytykset jatkuvalla kehitykselle
- Liikkeelle: datan ja tietojen strukturoinnista ja standardoinnista sekä tarvittavien tietojen määrittelystä – toiminnan muutokset huomioon ottaen
  - Esim. sote- palveluntuottajat, millä tiedoilla tuottajat voidaan rekisteröidä, jotta turvataan palvelujen luotettavuus, saadaan prosessi mahdollisimman pitkälle automatisoiduksi eikä muiden toimijoiden tarvitse kysellä enää toistamiseen tarvitsemiaan tietoja kuin poikkeustilanteissa

1. E-arkisto + (Potilastiedot palveluväylän kautta)/Madis Tiik

Viranomaisen tuottaman datan käyttöoikeus – ovatko samassa asemassa

- ▶ Datan viranomaiskäyttö – voiko olla viranomaistehtävässä rajoittamatonta
  - ▶ Millaisin normein
- ▶ Viranomaisdatan muu käyttö
  - ▶ Kansalainen, (muu kuin my data)
  - ▶ Liiketoiminta
  - ▶ Tutkimus jne.